

AZİZ NESİN

Zeki Sarıhan

İlköğretmen Okulunun orta kısmında (1958-59 yılları olacak) Türkçe Öğretmenimiz Mustafa Şahin bir gün sınıfa elinde bir Akbaba dergisiyle girdi. “size Aziz Nesin’in bir hikâyesini okuyacağım” dedi. Sonra hafif bir sesle ve tereddüt içinde ekledi: “Gerçi, O’na solcu derler ya!”

Sevgili öğretmenimizin onun bir öyküsünü sınıfta okuyup okumamayı uzunca bir süre düşündüğü, bunun bir sakınca yaratıp yaratmayacağını kafasından geçirdiğine eminim. Aziz Nesin, resmîyetin lanetlediği bir adamdı ama bir Türkçe öğretmenin Türk edebiyatının en güzel örnekleriyle öğrencilerini tanıştırmayı da bir görevdi...

Aziz Nesin adını ilk kez o zaman duydum. Hocamızın okuduğu öyküde burnu havada bir hemşire anlatılıyordu fakat... hemşire çorabının kaçmış olduğunun farkında değildi... Aziz Nesin zaten böyle küçük insanların çelişkilerini anlatmış değil midir?

27 Mayıs 1960 Devrimi, Aziz Nesin edebiyatında bizim için bir patlama yarattı. Zübük dergisi gelince arkadaşlarla onu birbirimizden kaparak okur, gülmekten kırılırdık. Derginin adı altında şu cümle yazılmıştı: “İt kağını gölgesinde gider de kendi gölgem sanırmış.” Bunun ne anlama geldiğini bugün daha iyi kavriyorum. Emperyalist güçlü devletlere dayanarak bölgemizde ve ülkede büyük görünmeye çalışanları anlattığına eminim.

Onun mizah öyküleri, Rus Edebiyatının ustaları kadar bir edebiyat yaratıcısı olduğunu gösterir. Hemen bütün öykü kitaplarını büyük bir istekle okur, insan çözümlemelerine hayran olurduk.

Onun “Böyle Gelmiş böyle Gitmez” adlı anılarını benim kadar okumaya meraklı kız kardeşim okuma yazma bilmeyen anneme de okumuştur. Dolayısıyla annemin tanıdığı tek edebiyatçı herhalde Aziz Nesin’dir. Bu sevgide Aziz Nesin’in annesinin ilçemize (Fatsa) komşu olan Perşembeli oluşu da rol oynamıştır sanırım.

Ben ilköğretmenliği yıllarımda onun “Şimdiki Çocuklar Harika” kitabını çok öğrenciye okuttum. Ortaokul öğretmenliğimde de yeni çıkan “Ölmüş Eşek” kitabını sınıfta okudum. Çocuklar çok sevdiler. Hele Kurtuluş Savaşı’ndan özgün bazı olayları çocuklara göre anlattığı “Bu Yurdu Bize Verenler” ve “Borçlu Olduklarımız” kitaplarını pek çok öğrenciye edindirdim. 1970’li yıllarda Aziz Nesin, devrimci öğretmenlerin en gözde yazarlarındandı. Diğer öykü kitaplarını uzun olacağı için burada saymıyorum.

1967’de köyümüze yol yapılması için Ordu valiliğine kadar yaptığımız iki günlük 83 kilometrelik köylü yürüyüşü (Türkiye’de ilk köylü yürüyüşü idi) basında da yankılar yaptı. Okuyan bir arkadaş nakletmişti. Aziz Nesin bu olayı basından okuyunca, bir yazı yazmış. 1950’li yıllarda Perşembe’den İstanbul’a dönerken bir gece Fatsa’da kaldığını, Fatsa gençlerinin otelin önünde toplanarak “Aziz Nesin, sen nesin?” diye aleyhinde gösteriler yaptığını hatırlatarak köylü yürüyüşüne sözü getirmiş ve “Fatsa nereden nereye gelmiş!” diye yazmış. O’nun bu yazısını bulamadım. Nesin Vakfı’na sordum, onlar da bilemediler...

Aziz Nesin'i iki kez gördüm. Bunlardan ilkinin nedeni O'nun "Borçlu Olduklarımız" ve "Bu Yurdu Bize Verenler" kitaplarını o sırada editörlüğünü yaptığım Öğretmen Yayınları'ndan basmamıza izin vermesi isteğimiz idi. Aracılık yapması için Dostu Tahsin Saraç'a telefon ettim. O da Aziz Nesin'in ertesi gün Ankara'da olacağını, kendisiyle Bahçelievler'deki bürosunda görüşebileceğimi söyledi. Verilen saatte gittim. Türkiye'nin en büyük sanatçılarından biri ile karşılaşmaktan ötürü heyecanlıydım. Nesin, kitaplarını basma hakkının bir yayınevinde olduğunu ve isteğimi yerine getiremeyeceğini söyledi. Sonradan öğrendiğime göre, Türkiye'de en yüksek telif hakkı alan yazarıymış. Telif hakkı ortalama olarak kitabın arkasındaki fiyatın %10'udur. Nesin'e %25 veriliyormuş. Benimkisi de amma cesaretmiş!

İkinci karşılaşmam özel değildi. **Köy Enstitüleri** ilgili bir panelde konuşmacıydı. Oturum yöneticisi herkese 20 dakika konuşma süresi verirken O'nu en sona bıraktı ve "Sizin için süre sınırlaması yok!" dedi. Aziz Nesin bu ayrıcalığa itiraz etmedi. İçimden bunu kabullenemedim!

Kendisiyle bir de yazışmamız oldu. 1984'te "Unutulmayan Öğretmenler" adlı bir kitap hazırlıyordum. Türk toplumunda önemli bir yeri olan yüz kadar eğitimciden, sanatçılardan bu kitap için bir öğretmenini anlatmasını istedim. Yazının kaç sayfa tutması gerektiği gibi sınırlamalar da koydum. Aziz Nesin bu mektubuma yenip yutulmayacak bir yanıt verdi. Bu mektubu yazanın bir öğretmen olduğuna şaşmıştı! Öğretmenlerini kitaplarında anlattığını, istersek oralardan derleme yapabileceğimizi de ekledi. Yaptığımız bir derleme olmadığı için kitaba ondan bir yazı koyamadık. Fakat bize yazdığı mektubu, ölümü üzerine Öğretmen Dünyası'nda yaptığımız özel sayıdaki yazılar arasına koyduk... Bir büyük sanatçımız bizi fena paylamıştı, olsun. Öğretmenin vurduğu yerde gül biter!

Onun 1985'te **Aydınlar Dilekçesi**'ni hazırlayan birkaç aydından biri olduğunu biliyor, bir sanatçının politik sorunlardan uzak kalamayacağını da anlıyorduk. "Onbinler" adında bir şirketi vardı ve bununla günlük bir gazete yayımlayacaktı. Para gitgide eridi ve gazete çıkaramadı.. Bir süre günlük Aydınlık gazetesinde başyazarlık yaptı.

Bu gazetede yazarken **Şeytan Ayetleri**'ni Türkçe'ye çevirip yayımlamadaki ısrarını anlayamadım. O tarihlerde bazı televizyonlar O'nu ekrana çıkardılar ve "**Ateist**" olduğunu büyük bir zevk duyarak **söylettiler**. Böylece dindar halkın şimşeklerini Aziz Nesin üzerine çekip kendileri Amerikan işbirlikçiliğinde, özelleştirme şampiyonluğunda dörtnala yol aldılar. Aziz Nesin, "**Halkın %60'ı aptal**" sözünü de o süreçte söyledi. O'nun çok sevdiği, uğruna bunca yıl hapislerde yattığı, itilip kakıldığı halkına yönelttiği bu serzeniş, halk yığınlarından kopuk aydınların çok hoşuna gitti ve bunu hâlâ tekrarlıyorlar... Aptallık oranı açık artırmaya da çıktı.

2 Temmuz 1993 **Sivas katliamını** duyduğumda içim eridi. Gönül hayal ederdi ki, devrimciler, yoksul Sivas köylüsü arasında uzun süre çalışsınlar, aralarında kopmaz bağlar oluşsun ve bir gün onları önlerine katıp Sivas çarşısına insinler, köylüleri sömüren ve onlara kötülük yapanlara karşı gösteriler yapsınlar. İş tersine dönmüştü! Gericiler, Sivas halkını önlerine katmışlar, yürekleri halk için çarptığından hiç kuşku olmayan tertemiz **aydınlık insanları bir otele acımasızca yakıyordu!**

O günlerde laik bazı aydınlar arasında yaygın olan "**Laik bir kişi Müslüman olamaz**. Müslüman'san laik olamazsın" söylemine isyan ettim. Biz bu anlayışı güdersek asla bu halkla birleşemez ve onunla iktidara yürüyemezdik. "**Laikliğe halkın penceresinden bakmak**" başlıklı bir yazı yazarak haftalık

Aydınlık dergisine gönderdim. Okuyucu mektupları sayfasında yayımlandı. Daha sonra da birçok kez bu konu üzerinde durdum.

Son olarak _____ :

Aziz Nesin'in ölünce dini tören istemeyişini ve "[mezarımın yeri belli olmasın](#)" vasiyetini, buna göre de defnedilmesini yadırgadım. Bunun ne anlamı olabilirdi? Devrimciler mezarını herhalde bir tekkeye çevirecek değildi. Nazım Hikmet'in bu konudaki tutumu çok daha farklıydı. O bir köy mezarlığında iki köylünün arasına gömülmeyi vasiyet etmişti...

Büyük adamlar hakkında yazı yazmanın kolay olduğu sanılır. Klişeleşmiş ifade ve değerlerle yazarsan bu doğrudur. Fakat bu yazıda görüldüğü gibi artıları ve eksileri yan yana koyarak yazı yazmak zordur. Ne yaparsınız ki bu da benim huyum. Kendi **[içime yazdıklarımı başkalarından neden gizleyeyim?](#)**

Türk edebiyatının bu usta kalemi, belki yüzyıllarca zevkle okunacak. Eserleri, O'nun deyimi ile "Çağcıl" Türk kültürüne, Türk kimliğine unutulmaz katkılar yaptı. (6.7.2012)